

2. Ващенко П. А. Вивчення м'ясо-сальних якостей свиней великої білої породи при поєднанні генотипів вітчизняної та зарубіжної селекції / П. А. Ващенко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2004. – № 1. – С. 86–88.
3. Створення внутріпородних заводських типів свиней у великій білій породі з покращеними м'ясними якостями / М. Д. Березовський [та ін.] // Свинарство: міжвід. темат. наук. зб. – Полтава, 2009. – Вип. 57. – С. 15–24.
4. Гетманцева Л. В. Генетическое детерминирование толщины шпика свиней товарных гибридов [Электронный ресурс] / Л. В. Гетманцева, Н. А. Святогоров // Научный журнал КубГАУ. – 2011. – №69(05). – Режим доступа: <http://ej.kubagro.ru/2011/05/pdf/28.pdf>
5. Генетика / Меркурьева Е. К. [и др.]. – М.: Агропромиздат, 1991. – 446 с.

REFERENCES

1. Rybalko, V. P., and V. M. Nahayevych. 2011. Porody svynev Ukrayiny: istoriya ta suchasnist – Breeds of pigs in Ukraine: History and Present. *Svynarstvo: mizhvidomchyy tematychnyy naukovyy zbirnyk – Pigbreeding: Interdepartmental thematic research collected papers*. 59:3–6 (in Ukrainian).
2. Vashchenko, P. A. 2004. Vyvchennya m"yaso-sal'nykh yakostey svynev velykoyi biloyi porody pry poyednanni henotypiv vitchyznyanoyi ta zarubizhnoyi selektsiy – The study of meat and fat qualities of pigs of Large White breed with a combination of domestic and foreign genotypes selections. *Visnyk Poltavsk'oyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi – Bulletin of Poltava State Agrarian Academy*, 1:86–88 (in Ukrainian).
3. Berezovsk'yy, M. D., L. P. Hryshyna, A. A. Hetya, O. A. Man'ko, and P. A. Vashchenko. 2009. Stvorennya vnutripородnykh zavods'kykh typiv svynev u velykiy biliy porodi z pokrashchenymy m"yasnymy yakostyamy – Creation innerbreed breeding farm type of pigs in the Large White breed with improved meat qualities. *Svynarstvo: mizhvidomchyy tematychnyy naukovyy zbirnyk – Pigbreeding: Interdepartmental thematic research collected papers*. 57:15–24 (in Ukrainian).
4. Getmanceva, L. V. 2011. Geneticheskoe determinirovanie tolshhiny shpika svinej tovarnyh gibridov – Genetic determination of the backfat of commercial hybrids pigs. *Nauchnyy zhurnal Kubanskogo gosudarstvennogo universiteta – Scientific journal of the Kuban State University*. 69(05):1-10 <http://ej.kubagro.ru/2011/05/pdf/28.pdf> (in Russian).
5. Merkur'eva, E. K., Z. V. Abramova, A. V. Bakaj, and I. I. Kochish. 1991. *Genetika – Genetics*. Moscow, Agropromizdat, 446 (in Russian).

УДК 636.1.082

НОВІ ПІДХОДИ ДО ВЕДЕННЯ ПЛЕМІННОГО ОБЛІКУ У СПОРТИВНОМУ КОНЬРСТВІ УКРАЇНИ

О. В. БОНДАРЕНКО

*Інститут розведення і генетики тварин НААН (Чубинське, Україна)
bondarenko_olya@rambler.ru*

Висвітлено питання формування інформаційних баз даних в племінному конярстві з урахуванням досвіду європейських породних асоціацій у відношенні організації системи генетичної оцінки. Проведено оцінку динаміки кількості суб'єктів племінної справи у конярстві та чисельності поголів'я коней різних порід. Розглянуто елементи традиційного

© О. В. Бондаренко, 2014

Розведення і генетика тварин. 2014. № 48

підходу щодо підтримки системи обміну інформацією, регулювання правових та практичних вимог до галузевої продукції, організаційно-правових засад реалізації рекомендацій ЄС щодо ведення племінних книг. В основу розробки покладено систему ведення племінного обліку в Україні з урахуванням сучасних досягнень в генетиці, інформатиці та розведенні, при створенні науково обґрунтованих нормативно-методологічних основ цієї системи.

Ключові слова: централізований племінний облік, племінна тварина, реєстр племінних коней, коневласник, суб'єкт племінної справи, книга племінних коней, селекційний центр, головна установа

NEW APPROACHES TO BREEDING RECORDING IN SPORT HORSES OF UKRAINE

O. V. Bondarenko

Institute of animal breeding and genetics of NAAS (Chubinske, Ukraine)

Author has devoted to questions of formation of information data bases in breeding horses according to experience of breeding association of European in the area of organization of genetic evaluation system. An assessment of the dynamics of the number of subjects in the equine breeding and livestock numbers breed horses. The elements of state approach to support of the system of information exchange, regulation of legal and practical requirements to branch products, organizational-legal principles of realization of requirements of EU to studbooks are considered. The basis of the development is system of breeding recording in Ukraine with respect to modern achievements in genetics, informatics and breeding for creating scientifically grounded normative-legal bases of this system.

Key words: centralized breeding recording, breeding animal, register of breeding horses, horse owner, subject of breeding work, studbook, breeding center, the main organization

НОВЫЕ ПОДХОДЫ К ВЕДЕНИЮ ПЛЕМЕННОГО УЧЕТА В СПОРТИВНОМ КОНЕВОДСТВЕ УКРАИНЫ

О. В. Бондаренко

Институт разведения и генетики животных НААН (Чубинское, Украина)

Освещены вопросы формирования информационных баз данных в племенном коневодстве с учетом опыта Европейских породных ассоциаций в отношении организации системы генетической оценки. Проведена оценка количественной динамики субъектов племенного дела в коневодстве и численности поголовья породных лошадей. Рассмотрены элементы традиционного подхода к поддержке системы обмена информацией, регулирования правовых и практических требований к отраслевой продукции, организационно-правовых средств реализации требований ЕС относительно ведения племенных книг. В основе разработки лежит система ведения племенного учета в Украине с учетом современных достижений в генетики, информатики и разведении, при создании научно-обоснованных нормативно-методологических основ этой системы.

Ключевые слова: централизованный племенной учет, племенное животное, реестр племенных лошадей, коневладелец, субъект племенного дела, книга племенных лошадей, селекционный центр, главная организация

Вступ. Розвиток конярства в Україні відбувається за чотирма напрямками: племінне, спортивне, робочо-користувальне та продуктивне. За чисельністю 91 % складають коні робочо-користувального напряму використання, 6 % – племінного, 3,9 % – спортивного і 0,6 % – продуктивного.

За даними Держплемреєстру (табл. 1), станом на 1.01.14 р. в Україні налічується 20 кінних заводів, 9 з яких є державними і понад 55 племінних конєферм. Останнім часом скорочується кількість господарств – суб'єктів з племінної справи у конярстві, які мають відповідний статус. Так у 2002 році статуси було присвоєно 79 господарствам. У 2008 році статуси кінного заводу та племрепродуктору мали вже 140 підприємств різних форм власності. На даний період ця цифра становить 75.

1. Динаміка кількості суб'єктів племінної справи у конярстві за даними Держплемреєстру

Породи	1.01.2002 р.			1.01.2008 р.			1.01.2014 р.		
	усього	КЗ	ПР	усього	КЗ	ПР	усього	КЗ	ПР
Українська верхова	23	8	15	55	12	43	28	7	21
Російська рисиста	14	3	11	20	3	13	11	3	8
Орловська рисиста	11	3	8	20	5	15	12	3	9
Новоолександрівська ваговозна	9	1	8	11	2	9	8	1	7
Чистокровна верхова	8	4	4	11	6	5	8	5	3
Торійська	4	-	4	8	-	8	2	-	2
Гуцульська	4	-	4	6	-	6	2	-	2
Тракененська	3	-	3	4	-	4	1	-	1
Поні	1	-	1	1	-	1	2	-	2
Вестфальська	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Будьонівська	-	-	-	2	-	2	-	-	-
Інші	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Разом по Україні	79	19	60	140	29	111	75	20	55

Загальний генофонд племінного конярства України налічує 18 порід, при цьому чисельність порідних коней за даними державного племінного реєстру складає 4373 гол (табл. 2), яка у порівнянні з 2008 роком зменшилась на 3167 гол (або на 42 %). За даними Держплемреєстру на 01.01.2014 р. українська верхова порода коней залишається найбільш поширеною на території України, її чисельність становить 1466 голів. Кількість маточного поголів'я нині – 567 голів, яка критично зменшилась у порівнянні з 2008 роком майже на 50 %, а саме – 52,6 %. Відповідно, кількість активної частини жеребців-плідників також зменшилась на 42,6 %. Співвідношення маточного поголів'я та ремонтного молодняку змінилась і на сьогодні складає 94,4 % у порівнянні з 2008 роком – 63,8 %. Це свідчить як про затовареність господарств і неможливість реалізувати молодняк вчасно, так і про високий рівень ремонту табуна кіньми посередньої якості, що не може сприяти бажаному відновленню поголів'я коней у найближчий час.

2. Динаміка чисельності поголів'я порідних коней за даними Держплемреєстру, гол

Породи	1.01.2008 р				1.01.2014 р.			
	усього	у т. ч.			усього	у т. ч.		
		жер.	коб.	мол.		жер.	коб.	мол.
Українська верхова	2913	134	1196	763	1466	77	567	535
Російська рисиста	1297	57	432	378	562	35	207	226
Орловська рисиста	1113	58	378	271	840	51	309	239
Чистокровна верхова	758	37	301	202	632	24	222	262
Новоолександрівська ваговозна	523	39	239	187	424	16	176	182
Торійська	385	16	127	102	67	6	25	31
Тракененська	198	11	100	78	50	2	15	33
Гуцульська	168	17	94	38	108	7	50	31
Вестфальська	100	2	60	40	171	5	70	44
Будьонівська	50	2	26	15	-	-	-	-
Поні	35	7	22	6	53	7	25	23
Разом по Україні	7540	380	2975	2080	4373	230	1666	1606

Російська рисиста порода налічує 562 гол, що на 735 голів менше, ніж було у 2008 році, при цьому маточне поголів'я скоротилося на 52,1 %. Орловська рисиста – 840 гол коней всього, у тому числі 309 самок, при цьому маточне поголів'я скоротилося на 18,3%. Маточне поголів'я вітчизняних новоолександрівської та гуцульської породи зменшилось відповідно на 26,4 % та 46,8 %. Чистокровна верхова порода втратила 26,2 % загального поголів'я. Зникли та майже зникли на території України торійська, будьонівська та тракененська породи коней. Збільшилась чисельність тільки вестфальської породи коней та шетленських поні на 41,5 % та 34 % відповідно.

Провідна роль щодо якісного поліпшення кінського поголів'я на племфермах, господарствах різних форм власності, в приватному секторі, а також для призового бізнесу і кінного спорту відводиться кінним заводам. У дванадцятьох державних підприємствах налічується близько 1950 племінних коней, у тому числі 565 племінних самок.

Розвиток усіх державних кінних заводів визначається станом економіки сільськогосподарського виробництва. В сучасних умовах ринкових стосунків у державних кінних заводах необхідно докорінно змінити техніко-економічну стратегію призового і спортивного кіннозаводства, направивши її на обов'язкове збереження і значне підвищення якості виробничого складу, а також інтенсивніше ведення галузі. Тобто, що краща за якістю частина племінного молодняка повинна проходити випробування на іподромах і виступати в класичних видах кінного спорту, а надалі – захищуватися у виробничий склад кінних заводів, або проходити спеціальну підготовку для реалізації за високими цінами.

Класичні (олімпійські) види кінного спорту мають важливе значення як для формування прибуткового бізнесу, фізичного розвитку людини, відпочинку та розваг, так і для розвитку конярства при вдосконаленні верхових порід коней. В основному кінний спорт розвивається на базі кінноспортивних шкіл (секцій), а також при іподромах, кінних заводах, племінних репродукторах, приватному секторі, де є якісні коні, відповідне обладнання та спортивні споруди. З 2008 року спостерігається стійке збільшення кількості підприємств з розведення та утримання коней, однак, в основному за рахунок приватних власників, кінноспортивних організацій, клубів та туристичних закладів, яких сьогодні налічується близько 260 [1].

За останні 20 років структура порід коней в Україні значно змінилася. Розвиток кінного спорту викликав збільшення кількості коней спортивного напрямку використання. Тому в 2008 році утричі підвищилась чисельність поголів'я української верхової породи [2, 3]. До 2009 року в змаганнях з кінного спорту найбільшу частку склали коні цієї породи. Але за останні 5 років частка чистопородних коней вітчизняної селекції скоротилась майже на 40 % внаслідок збільшення кількості імпортованого поголів'я та їх помісей [4]. Так, до 2005 року в Україну було завезено біля 100 голів коней різних порід, тоді як на теперішній час ця цифра складає близько 400. Але це не дало можливості підвищити конкурентоздатність коней української селекції. Закупівля імпортного поголів'я і невикористання Європейських методів ведення племінної роботи, у тому числі, і сучасного обліку коней може призвести до втрати цінного українського поголів'я [5, 6, 7]. Крім того, тип будови тіла коней вітчизняної селекції та їх спортивні якості не завжди відповідають сучасним вимогам кінного спорту [4]. Як стверджує Т. В. Підпала [8], порода сільськогосподарських тварин – це категорія економічна, і це засіб виробництва. Тому потрібне безперервне удосконалення, адекватне змінюваним соціально-економічним умовам. Якщо цього не відбувається з вітчизняними породами, то вдаються до заміни шляхом завезення нових більш продуктивних. Також проходить поглинання вітчизняних порід імпортними та виведення на їх основі методами селекції нових порід, які є більш досконалішими і відповідають сучасним вимогам.

Тому необхідно створити нове бачення української верхової породи, для чого розробити селекційні заходи, які б дали можливість не тільки зберегти її цінне походження, але і сформуванню новий тип спеціалізованого спортивного коня в Україні.

Згідно з твердженням С. Ю. Рубана [9], вихід українського конярства на світову арену поєднується з рішенням завдань щодо вдосконалення централізованого племінного обліку, вірогідності ідентифікації коней, швидкості пошуку і обміну племінною інформацією, інтеграції в міжнародну систему обліку. Особливо це стосується інтернаціональних порід коней, таких як чистокровна верхова, арабська, тракєненська та інші. В Україні централізований племінний облік практично відсутній. Різні форми власності, різна підпорядкованість племінних господарств перешкоджають регулярному і чіткому одержанню інформації. Тому систематичний контроль галузі є дуже складним процесом. У результаті неузгодженої роботи різних підрозділів Мінагрополітики племінна робота з основними заводськими породами проводиться незадовільно, що викликає негативні наслідки – зниження племінної цінності поголів'я, невисокі показники роботоздатності, проблеми зовнішнього ринку та об'єктивність обліку.

У країнах з розвиненим конярством розроблені [10] і впроваджуються у практичну роботу селекційні заходи та багаторівневі системи племінного обліку. Початковим етапом цієї роботи є обов'язкова сертифікація племінних коней, яка передбачає інтеграцію сучасних інформаційних, селекційних та генетичних методів діагностики спадкових хвороб, ДНК-контролю походження та оцінки племінної цінності тварин. Сучасні методи генетичної оцінки мають ряд суттєвих переваг перед традиційними методами, головна з яких – висока надійність отриманих результатів. Підвищення конкурентоздатності коней вітчизняної селекції необхідно починати з впровадження системи ведення племінного обліку з урахуванням сучасних досягнень у генетиці, інформатиці та розведенні, при створенні науково обґрунтованих нормативно-методологічних основ впровадження цієї системи [11].

Нині в нашій країні існує така система племінної роботи зі спортивними породами, яка не сприяє ефективному використанню племінних ресурсів України. Звужується внутрішній ринок коней вітчизняної селекції і скорочуються обсяги виробленої продукції.

Крім цього, існує проблема визнання коней вітчизняної селекції в Європі. По-перше, це пов'язано з тим, що відсутня достовірна система запису та реєстрації коней в племінних книгах, а також однозначна ідентифікація відповідно до вимог Європейського Союзу. По-друге, в країні відсутні організації, такі як Породні союзи, асоціації, які б представляли інтереси виробників як в Україні, так і на міжнародному рівні, вели племінні книги, самостійно визначали напрями своєї діяльності, стратегію економічного, технічного та соціального розвитку відповідно до чинного законодавства і власного статуту.

Державне фінансування суб'єктів племінної діяльності в конярстві на утримання поголів'я та розширення власної племінної бази не гарантує якості отриманої продукції у зв'язку з відсутністю достовірного критерію, яким є попит, ринок і ціна. Тому фінансування має бути спрямоване на підтримку і розвиток системи заходів щодо популяризації продукції кіннозаводства, обліку, оцінки, збору інформації, навчання фахівців та наукового забезпечення галузі [12].

Такий стан свідчить про необхідність переходу від традиційних методів підтримки галузі та відносин між державою і власником до нової системи роботи згідно з міжнародними рекомендаціями. Актуальність розробки пов'язана з її спрямованістю на вирішення організаційних аспектів обміну інформацією та забезпечення достовірності отриманих даних на всіх рівнях обліку.

Матеріал та методи досліджень. В основу розробки покладено нормативно-практичне видання «Положення про централізований племінний облік у конярстві» [13]. В процесі досліджень проаналізовано матеріали вітчизняних та зарубіжних літературних джерел у з організації племінного обліку за рекомендаціями європейських породних союзів. Дослідження проводились за допомогою методів порівняльного та логічного аналізу, експертних оцінок сучасного поголів'я коней та спостережень за тенденціями розвитку галузі.

Результати досліджень. Розроблено пропозиції щодо проекту «Положення з системи ведення централізованого племінного обліку в конярстві на підставі сучасних досягнень і світових вимог». Цей проект є загальною системою ведення централізованого племінного обліку в конярстві, яка визначає порядок обміну інформацією на всіх рівнях ведення галузі. Впровадження проекту сприятиме:

1. Забезпеченню державного контролю за достовірністю походження інформації на всіх рівнях її отримання.
2. Розвитку сучасної системи ведення селекційно-племінної роботи в галузі конярства на рівні міжнародних стандартів відповідно до вимог Європейського Союзу.
3. Створенню централізованої бази даних у конярстві.

В Україні, звичайно ж, існує величезний досвід ведення племінного обліку. При цьому існуюча система залишається до кінця не відпрацьованою. У першу чергу, порушено принципові позиції, що стосуються основи обміну інформацією на рівні виробництва продукції. Організація системи племінної роботи повинна здійснюватися за принципом породного відношення, а не за змістом звітної документації. Сьогодні на коневласників лягає весь тягар виробництва продукції, пов'язаний не тільки з відтворенням і вирощуванням коней. Вони повинні самі вести не менше 17 форм племінного обліку, а також обов'язково звітувати перед 5 розрізненими організаціями, які нічого не обіцяють в обмін отриманої інформації. При цьому деякі власники самі заповнюють ідентифікаційні документи, видають племінні свідоцтва старого зразка, заповнюють родоводи, проводять офіційну оцінку та облік продуктивності. У зв'язку з цим знижується достовірність отриманої інформації, оперативність в її зборі та аналізі, і, найголовніше, централізованість в управлінні племінною роботою.

Відповідно до нових пропозицій щодо ведення централізованої системи племінного обліку, всі функції із забезпечення роботи коневласників повинні бути покладені на Породні організації (відповідні селекційні центри), які безпосередньо пов'язані з іншими організаціями (Агентством з ідентифікації і реєстрації поголів'я, Федерацією кінного спорту України, ДНК-лабораторіями, науковими установами та ін.) (рис. 1).

Запропонована система відповідає наступним умовам:

- зручна система обміну інформацією між власником, породним союзом і Головною організацією, на яку покладено ведення централізованого племінного обліку у конярстві;
- контроль за достовірністю походження даних відповідно до вимог ЄС;
- підвищення точності оцінки племінних ресурсів України за рахунок залучення в процес спеціальних методів, у т. ч. використання лінійної класифікаційної системи оцінки,

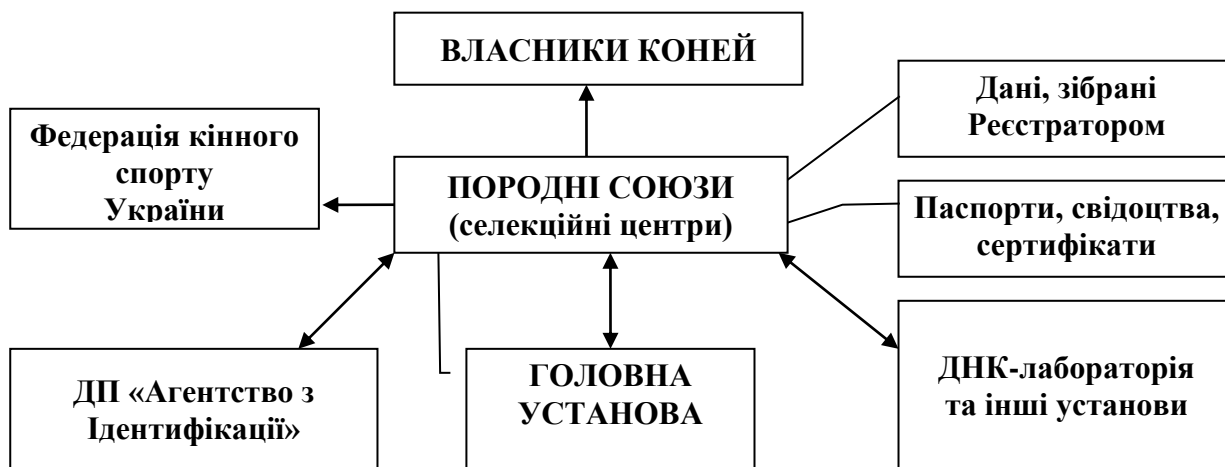

Рис. 1. Схема обміну інформацією

однозначної системи ідентифікації коней, а також забезпечення оперативності у зборі та обробці інформації.

Достовірність інформації забезпечується за рахунок того, що всі роботи, які стосуються взяття та перевірки даних здійснюються через офіційного представника відповідного породного союзу (рис. 2).

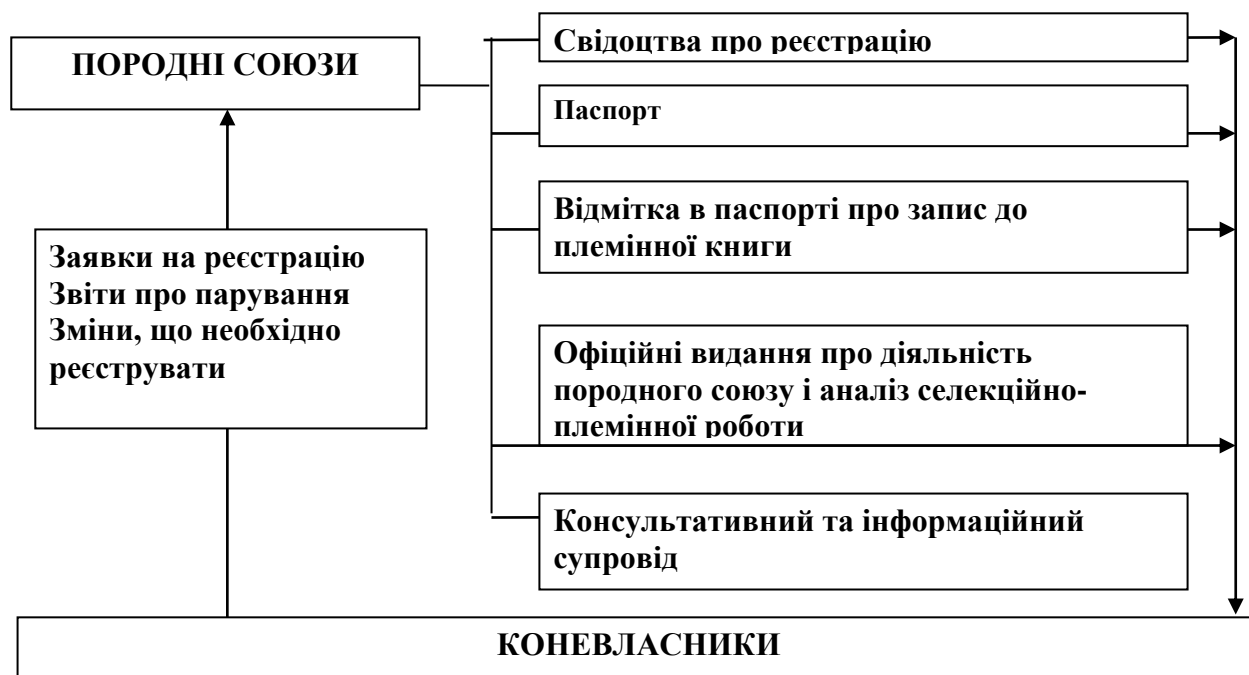

Рис. 2. Схема ведення племінного обліку в породному союзі

Це і підтвердження походження, яке має бути забезпечене через ДНК-тест, і опис коня, заповнення родоводу, оцінка типу і роботоздатності, перевірка даних при видачі ідентифікаційних паспортів за даними Свідоцтва про реєстрацію.

Пропозиції щодо порядку ведення племінного обліку

Всі коні, яких розводять на території України, повинні бути зареєстровані у селекційному центрі відповідної породи (породному союзі), внесені до реєстру племінних коней, пройти оцінку, порядок проведення якої визначається селекційно-племінною програмою із породою відповідно до чинного законодавства.

Коневласники зобов'язані вести індивідуальний облік продуктивних і племінних якостей тварин та подавати до установи, на яку покладено ведення племінного обліку (селекційного центру) відповідного напрямку використання коней такі документи:

- заявка на реєстрацію коня у селекційному центрі за затвердженою формою відповідно до вимог установи, на яку покладено ведення племінного обліку відповідної породи;
- форма «ВПВ-к» – «Відомість парування та вижереблення кобил»;
- форма «ВОС-ж» – «Відомість осіменіння (парування) жеребцем».

Коні повинні бути зареєстровані у відповідному розділі Книги племінних коней (КПК), описані за лінійною формою, пройти ДНК-експертизу походження та мати активний засіб електронного маркування (чіп).

Селекційний центр після реєстрації коня/лошати в КПК видасть «Сертифікат походження». Термін видання цього свідоцтва не повинен перевищувати 1 місяця після надання власником коней всіх необхідних документів. Подання документів для проведення обов'язкової паспортизації відповідно до чинного законодавства проводиться коневласником або Селекційним центром тільки після отримання на коня сертифікату походження.

Породна приналежність коня визначається за сертифікатом походження і є незмінною впродовж усього життя тварини.

Суб'єкти племінної справи у конярстві, які займаються тренінгом та випробуванням коней за рахунок власної матеріально-технічної бази (іподроми та трендепо), ведуть журнал випробувань коней на іподромі (форма 16-к) та подають до селекційного центру наступні документи:

- ✓ результати проведених змагань та випробувань за формою, яка містить всю необхідну інформацію та затверджена підписами уповноважених осіб – щомісячно;
- ✓ відомість вибуття та надходження коней на тренінг та випробування – щомісячно;
- ✓ поіменний список коней, які проходять тренінг та випробування – щорічно.

Оцінка всіх вперше зареєстрованих коней віком два роки і старших проводиться офіційним представником (експерт-бонітером) селекційного центру за лінійною класифікаційною системою і за формою, прийнятою та затвердженою установою, на яку покладено ведення централізованого племінного обліку.

Власник (утримувач) племінних (генетичних) ресурсів у довільній формі повинен вести збір інформації про походження та використання тварин, що знаходяться у його власності, утримуються, проходять тренінг або випробування.

Усі записи про тварин повинні обов'язково містити ідентифікаційні номери.

Селекційний центр за результатами своєї діяльності та звітності, яку надає коневласник та суб'єкти з тренінгу та випробувань коней, повинен щорічно надавати головній установі, що веде централізований племінний облік у конярстві, наступну інформацію:

- ✓ загальну відомість осіменіння, вижереблення кобил та реєстрації лошат;
- ✓ поіменний список коней, які введені та виведені з племінного ядра порід з переліком даних з офіційної оцінки племінних ресурсів за власною продуктивністю, якістю потомства та племінною цінністю.

Висновки. Сформульовано основні організаційні елементи обміну інформацією у конярстві на основі сучасних досягнень у генетиці, розведенні та оцінці. Чисельність, структура та розповсюдженість коней української верхової породи свідчить про можливість не тільки її зберігати, але і вдосконалювати шляхом чистопородного розведення найціннішої частини популяції з урахуванням наявності у походженні рідкісних алелей та робити підбір батьківських пар із різних регіонів та господарств, які високо оцінені за всіма селекційними ознаками. Надлишок самок популяції відводити для схрещування з комерційними породами спортивного напрямку світового значення.

У результаті використання нової системи обліку буде отримана проста, зручна та ефективна система управління селекційно-племінною роботою, скорочення видатків державного бюджету на ведення племінного обліку, централізація племінного обліку за породами, можливість кожного коневласника брати участь в розвитку галузі конярства, забезпечення умов для визнання вітчизняних коней на українському та міжнародному ринках, можливість отримання племінної документації міжнародного зразка, спрощена система обліку та звітності, збільшення ринків збуту, покращення якості поголів'я.

Комплексний підхід цього проекту дасть можливість у цілому вирішити питання прискорення темпів генетичного прогресу порід за рахунок підвищення достовірності отриманої інформації та точності оцінки племінних ресурсів, інтеграції всіх елементів системи, обґрунтувати на основі якості коней пріоритетні напрями вдосконалення порід і відкоригувати селекційні процеси виробництва.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ильницкая Т. Е. Конноспортивные клубы и конюшни Украины / Т. Е. Ильницкая. – Эквисвит. – К., 2011. – № 1. – С. 35–48.
2. Волков Д. А. Сучасний стан української верхової породи. Державна книга племінних коней Української верхової породи / Д. А. Волков, А. М. Латка. – К., 2008. – Т. 6. – С. 14–29.
3. Генетичні ресурси коней в Україні / П. І. Вербицький [та ін.] // НТБ ІТ УААН. – Х., 2008. – № 98. – С. 3–11.

4. Бондаренко О. В. Випробування та експертна оцінка коней спортивних порід в Україні : мат. VII конф. мол. вчен. та аспір. / О. В. Бондаренко. – К.: Аграрна наука, 2009. – С. 7–9.
5. Commission Decision 92/354/EEC of 11 June 1992 laying down certain rules to ensure coordination between organizations and associations which maintain or establish stud-books for registered equidae / Official Journal of the European communities. – L 192, 11.7.1992. – P. 66–67.
6. Commission Decision 96/78/EC of 10 January 1996 laying down the criteria for entry and registration of equidae in stud-books for breeding purposes (Text with EEA relevance) / Official Journal of the European communities L019, 25.01.1996. – P. 39–40.
7. Council Directive 90/427/EEC of 26 June 1990 on the zootechnical and genealogical conditions governing intra-Community trade in equidae. Official Journal of the European communities L 224, 18.8.1990. – P. 55–59.
8. Підпала Т.В. Селекція сільськогосподарських тварин : навчал. Посібник / Т. В. Підпала. – Миколаїв: Видавничий відділ МДАУ, 2006. – 277 с.
9. Рубан С. Ю. Конярство України: Сучасний стан, проблеми і перспективи / С. Ю. Рубан, М. П. Петрушко // Тваринництво України. – 2009. – № 9. – С. 2–6.
10. Бондаренко О.В. Використання оцінки спортивної роботоздатності в селекції коней української верхової породи: дис... канд. с.-х. наук. – Харків, 2004. – 159 с.
11. Платонова Н. П. Шляхи підвищення конкурентоспроможності вітчизняного конярства / Н. П. Платонова, О. В. Гончаренко // Науковий вісник Львівського НАВМ ім. С. З. Гжицького: зб. наук. пр. мат. міжнар. наук.-практ. конф. «Інноваційність розвитку сучасного аграрного виробництва». – Львів, 2009. – Т. 11. – З(42). – Ч. 2. – С. 319–324.
12. Програма селекції коней української верхової породи на 2003–2010 роки / Ю. Ф. Мельник [та ін.]. – К.: Аграрна наука, 2003. – 96 с.
13. Мельник Ю.Ф. Положення про централізований племінний облік у конярстві [Нормативно-практичне видання] / Ю. Ф. Мельник [та ін.]. – К.: Аграрна наука, 2003. – 111 с.

REFERENCES

1. П'нитська, Т. Е. 2011. *Konnosportivnye kluby i konyushni Ukrainy – Equestrian clubs and stables of Ukraine*. Kiev, Ekvisvit, 1:35–48 (in Russian).
2. Volkov, D. A. and A. M. Latka. 2008. *Suchasnyy stan ukrayins'koyi verkhovoyi porody. Derzhavna knyha plemnykh koney Ukrayins'koyi verkhovoyi porody – Modern condition of the Ukrainian Ride breed. Stud book of breeding horses Ukrainian Ride breed*. Kyiv. 6:14–29. (in Ukrainian).
3. Verbyts'kyu, D. M., P. I. Mykytyuk, O. V. Bilows, I. V. Tkachova and O. I. Kostenko. 2008. *Henetychni resursy koney v Ukrayini – Genetic resource horses in Ukraine. Naukovo-tekhnichniy byuliten' – Scientific-technical bulletin*. Kharkiv. 98:3–11 (in Ukrainian).
4. Bondarenko, O. V. 2009. *Vyprobuvannya ta ekspertna otsinka koney sportyvnykh porid v Ukrayini – Testing and expert examination of sport horse breeds in Ukraine*, mat. VII konf. mol. vchen. ta aspir. Kyiv, *Ahrarna nauka – Agricultural science*. 7–9 (in Ukrainian).
5. Commission Decision 92/354/EEC of 11 June 1992 laying down certain rules to ensure coordination between organizations and associations which maintain or establish stud-books for registered equidae. *Official Journal of the European communities*. L 192: 66–67.
6. Commission Decision 96/78/EC of 10 January 1996 laying down the criteria for entry and registration of equidae in stud-books for breeding purposes (Text with EEA relevance) / *Official Journal of the European communities*. L019. 39–40.
7. Council Directive 90/427/EEC of 26 June 1990 on the zootechnical and genealogical conditions governing intra-Community trade in equidae. *Official Journal of the European communities*. L 224. 55–59.
8. Pidpala, T. V. 2006. *Selektsiya sil's'kohospodars'kykh tvaryn – Breeding of agricultural animals. navchal. Posibnyk*. Mykolayiv, Vydavnychyy viddil MDAU. 277 (in Ukrainian).

9. Ruban, S. Yu., and M. P. Petrushko. 2009. Konyarstvo Ukrayiny: Suchasnyy stan, problemy i perspektyvy – Horse breeding Ukraine. The modern condition, problems and prospects. *Tvarynyntstvo Ukrayiny – Livestock in Ukrainian*. 9: 2–6 (in Ukrainian).

10. Bondarenko, O. V. 2004. *Vykorystannya otsinky sportyvnoyi robotozdatnosti v selektsiyi koney ukrayins'koyi verkhovoyi porody: dyss. ... kand. s.-kh. nauk: 06.02.01. – Use of sporting performance by evaluation in selection of horses of the Ukrainian Ride breed*. Khar'kov, 159 (in Ukrainian).

11. Platonova, N. P., and O. V. Honcharenko. 2009. Shlyakhy pidvyshchennya konkurentospromozhnosti vitchyznyanoho konyarstva - Ways of increase of competitiveness of the national horse-breeding. *Naukovyy visnyk L'vivs'koho NAVM im. S. Z. Hzhys'koho – Scientific Bulletin of Lviv NAUM them S.C. Gjichkogo: zb. nauk. pr.; mat. mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Innovatsiynist' rozvytku suchasnoho ahrarnoho vyrobnytstva»*. L'viv. 11.3(42):319–324 (in Ukrainian).

12. Mel'nyk, Yu. F., D. A. Volkov, O. O. Novikov, O. M. Latka, O. V. Bondarenko, V. P. Burkat, and I. P. Horoshko. 2003. *Prohrama selektsiyi koney ukrayins'koyi verkhovoyi porody na 2003–2010 roky – The program breeding horses Ukrainian Ride breed*. Kyiv, Ahrarna nauka, 96 (in Ukrainian).

13. Mel'nyk, Yu. F., I. P. Horoshko., L. Yu. Bezuhla, D. A. Volkov, O. O. Novikov, I. V. Tkachova, B. M. Hopka, P. M. Pavlenko, and V. D. Marushchak. 2003. *Polozhennya pro tsentralizovanyu plemynnyy oblik u konyarstvi – The regulation on centralized breeding records in horse breeding* [Normatyvno-praktychne vydannya]. Kyiv, Ahrarna nauka, 111 (in Ukrainian).

УДК 636.2.082.35

ЗВ'ЯЗОК ІНТЕНСИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ТЕЛИЦЬ ТА ЇХ ПОДАЛЬШОЇ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ

Р. В. БРАТУШКА¹, В. В. ПЕРШУТА²

¹*Інститут розведення і генетики тварин НААН (Чубинське, Україна)*

²*Інститут сільського господарства Західного Полісся НААН (Шубків, Україна)*

nalsurb@ukr.net

Проведено аналіз співвідносної мінливості різних рівнів інтенсивності вирощування ремонтних телиць та їх подальшої молочної продуктивності в умовах Північно-Західного Полісся України. Матеріалом для досліджень була інформація первинного зоотехнічного і племінного обліку по 1672 тваринах української чорно-рябої молочної породи, що використовувались у стаді племінного репродуктора ТОВ СГП «Імені Воловікова» Гоцанського р-ну Рівненської обл. впродовж 2001–2011 років. Період вирощування було розділено на 6 основних строків, у кожному з яких сформовано групи з різним рівнем середньодобових приростів. Виявлено оптимальне значення середньодобових приростів для найкращої молочної продуктивності, як первісток, так і повновікових корів від 0 до 18 міс в межах 600–700 г. Рівняння множинної регресії вказують на додатній, хоча відносно слабкий ($R=0,11\dots0,18$) зв'язок молочної продуктивності за першу та вищу лактації із середньодобовими приростами впродовж вирощування телиць.

Ключові слова: телиці, корови, удій, середньодобові прирости, регресія

RELATION INTENSITY GROWING HEIFERS AND THEIR SUBSEQUENT MILK